

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumile

Teie: e-kiri 1.07.2021

Meie: 31.08.2021 nr 1-5/21/5155

Energiamajanduse arengukava aastani 2035 koostamise ettepanekust

Täname võimaluse eest anda panus uue energiamajanduse arengukava (ENMAK) koostamisse nõnda varajases etapis. Allpool leiame meie kirjalikud ettepanekud 1. juulil avaldatud ENMAK-i koostamise ettepanekule teie poolt soovitud seksioonides.

Seksioon 2. Eesmärk

Tervitame soovi uus ENMAK üles ehitada mitte energiamajanduse sektorite põhiselt nagu kehtivas arengukavas, vaid energiamajanduse sektorite suurema lõimimise vajadusest tulenevate läbivate eesmärkide (varustuskindluse tagamine, taastuenergiale üleminek, energiatõhususe suurendamine) kaudu, kuna see on oluline samm taastuenergiail põhinevale energiasüsteemile ülemineku suunas. **Teeme ettepaneku sõnastada ka edaspidi probleemid, alaeesmärgid, visioonid ja tegevused mitte sektorite, vaid läbivate eesmärkide kaudu. Juhime tähelepanu, et lisas 4 on kajastatud varustuskindluse ja energiatõhususe eesmärgid, kuid välja on jäetud taastuenergiale ülemineku eesmärk.**

Seksioon 3.2. Eesmärkide täiendamine

Meie ettepanekud eesmärkide täiendamise kohta on allpool koos tagasisidega lisale 4.

Seksioon 4. Ajakava ja tähtaeg

Ajakava osas tekib küsimus, miks läheb osade etappidega nii kaua aega. Teeme ettepaneku korrigeerida ajakava, kuna lähtuvalt arengukavale kehtivatest uutest nõuetest ei ole eeldatavalt vaja minna igas etapis detailseks ja see vähendab ajakulu võrreldes eelmise ENMAK-i koostamisega. Soovime rõhutada vajadust ühildada ENMAK-iga seotud alusdokumentide ning arengukavade nagu KPP ja REKK-i uuendamine ENMAKi uuendamisega, et vältida ebakõlasid ja vastuolusid erinevate dokumentide vahel. Meile teadaolevalt on Eesti riigil REKK-i uue mustandi esitamise kohustus aastaks 2023 ning lõppversiooni kinnitamise kohustus aastaks 2024. **Teeme ettepaneku ühtlustada KPP, REKK-i ja ENMAK-i uuendamise ajakavasid nii, et uus ENMAK oleks valmis ja kinnitatud koos uue REKK-i lõppversiooniga. See võimaldaks REKK-i uuendamisel täielikult arvestada ka uue ENMAK-iga ja vastupidi.**

Seksioon 5. Kaasamiskava

Oleme igati nõus, et energiamajanduse käekäik puudutab iga Eesti elanikku ja ka sellega, et viimastel aastatel on arutelude ja ühiste visioonide loomine kasvanud. Juunikuus toimunud ja osapooli kokku toonud töötoas jõuti järeldusele, et oluline on just ühisosa tekitamine näiteks selles osas, mida tähendab kliimanetraalsus Eesti jaoks tervikuna ja ka erinevate

sektorite jaoks. **Teeme ettepaneku uue ENMAK-i koostamisel näha ette rohkem nii avalikke kui ka kitsamaid teemaspetsiifilisi arutelusid ning võtta kõigis etappides ambitsioonikam eesmärk kui ainult konsultatsioon ja (kirjaliku) tagasiside saamine.** Näiteks võiks kaasamise eesmärgiks olla alternatiivide kaalumine ja ühisosa põhjal eesmärkides kokkuleppimine. See aitaks jõuda kirjeldatud sihini luua tegevuskava, “mille alusel edasi liikuda eesmärkide täitmiseks, et iga kava osaline, nii riigi kui kohalikul tasandil, teaks oma ülesannet kliimanetraalsuse saavutamisel ning ülesannete täitmiseks vajalikud pädevused oleksid tagatud”. Just koosloomelised arutelud, kus huvid on hoolikalt tasakaalustatult esindatud ja igal osalejal on võrdsed võimalused tulemuste kujundamiseks, aitavad osapooli koostööks võimestada.

Kui töö jätkub peamiselt spetsiifilistes töörühmades, siis huvitab osapooli kindlasti ka, millised on plaanitavad töörühmad ja keda ning kuidas nendesse on plaanitud kaasata. **Teeme ettepaneku kirjeldada olulisemad põhimõtted töörühmade tööks, sest see annaks partneritele kindlustunde kaasamisplaanis kvaliteedi osas.**

Lisa 4. Kehtiva ENMAK 2030 eesmärkide täiendamist vajavad aspektid

Me ei nõustu, et kõik kehtiva energiamajanduse arengukavaga võetud eesmärgid ja suunad on õiged, sest kehtiva ENMAK-i järgi investeeritakse endiselt ka kohalike fossiilsete primaarkütuste (nt põlevkiviõli) tootmise arendamisse, mis läheb otseselt vastuollu kliimanetraalsuse saavutamise ja ka valitsuse eesmärkidega. Seda kinnitab muu hulgas SEI “Eesti kliimaambitsiooni tõstmise võimaluste analüüs”¹, mille järgi kliimanetraalses Eestis õlitööstusele kohta ei ole. **Teeme ettepaneku ENMAK 2035 eesmärkide seas kajastada valitsuse koalitsioonileppes välja toodud eesmärgid lõpetada nii põlevkivist elektri tootmine hiljemalt aastaks 2035 kui ka väljuda põlevkivienergeetikast hiljemalt aastaks 2040. Samuti tuleks eelnevast lähtuvalt lõpetada maagaasi taristu ja konkurentsivõime rahaline ning mitterahaline toetamine, sh mitte soodustada LNG terminali rajamist, ning alustada ettevalmistusi maagaasi kasutamise lõpetamiseks.**

LULUCF sektori süsiniku sidumise võime väheneb 2030. aastaks 94% võrreldes 2016. aasta tasemega ning alates 2031. aastast on LULUCF sektor süsiniku emitteerija, mitte siduja. Nii ENMAK kui ka REKK lähtuvad praegu raiemahust 12-15 milj tm aastas, kuigi SEI “Metsanduse arengukava 2030 arengustsenaariumite mõju analüüs” järgi on jätkusuutlik raiemaht mitte rohkem kui 8 milj tm aastas². Kahjuks soodustab seega praegune nõudlus puidust biomassi järele Eestis intensiivseid raieid määral, mis ei võimalda meil tulevikus oma kliimaeesmärke täita. Ebaselgeks jääb, kuidas saavutada kliimanetraalsus sellises olukorras, kui süsiniku püüdmise ja talletamise või kasutamise tehnoloogiad (CCS ja CCU) ei ole Eesti jaoks süsiniku loodusliku sidumise alternatiivina realistlikud. **Teeme ettepaneku kliimanetraalse lahenduse otsimisel soojamajanduses biomassi osakaalu mitte enam suurendada, vaid prioriseerida jääsoojuse kasutamist, soojuspumpasid ja soojussalvestust.**

---

¹ <https://cdn.sei.org/wp-content/uploads/2019/10/aruanne-net0-sysinik-2050-191010.pdf>

²

<https://www.sei.org/wp-content/uploads/2020/02/metsanduse-arengukava-2030-arengustsenaariumite-m%C3%B5ju-anal%C3%BC%C3%BCs.pdf>

SEI analüüsi "Kas Eesti täidab Pariisi kliimakokkulepet?"³ kohaselt jäävad Eestil praeguse tegevuse jätkudes vajalikud energiasäästu eesmärgid saavutamata. **Teeme ettepaneku suurendada primaarenergia ja energia lõpptarbimise säästu eesmärke ning selleks vajalikke tegevusi mitte ainult tõhusama tehnoloogia ja efektiivsussäästu kaudu, vaid ka energia kokkuhoiu ehk ebavajaliku ja keskkonnakahjuliku energiatarbimise lõpetamise kaudu, kuna see on energiasäästu hierarhia järgi prioriteet.**

EL-i kliimapaketiga "Eesmärk 55" kaasnev heitkogustega kauplemise skeemi (HKS) laienemine hoonetele ja maanteetranspordile võib asetada kõige haavatama osa elanikkonnast energiaostuvõimetuse ohtu ja suurendada elanikkonna vastuseisu rohepöördele majanduslikel põhjustel. **Teeme ettepaneku seada eesmärgiks energiaostuvõimetuse vähendamise meetmete välja töötamine.**

Taastuvenergiakogukondade (energiaühistute) loomine ja taastuvenergia tootmine enda tarbeks peab olema lihtsasti tehtav, reguleeritud ja tagatud. **Teeme ettepaneku töötada välja meetmed taastuvenergiakogukondade toetamiseks või anda selged juhtnöörid ja vahendid kohalikele omavalitsustele selle tegemiseks.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Laura Uibopuu
Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator